

บทคัดย่อ

หนังสือเรื่องนี้เป็นการศึกษาเรื่อง เศรษฐกิจท้องถิ่นลุ่มน้ำท่าเส็บสงขลา ศึกษาเฉพาะกรณี ข้าวและยางพารา ตั้งแต่ พ.ศ. 2439-2539 ซึ่งครอบคลุมเขตพื้นที่จังหวัดพัทลุง และพื้นที่บางส่วนของ จังหวัดสงขลา มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของข้าวและยางพาราที่มีผลต่อสภาพเศรษฐกิจและวิถีชีวิต ของชุมชนและชาวสวนยางพาราในท้องถิ่nlุ่มน้ำท่าเส็บสงขลา โดยศึกษาปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการผลิต ความสัมพันธ์ทางการผลิต การบริโภค การค้าขายและการเปลี่ยน ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการผลิตข้าวและยางพารา โดยเปิดโอกาสและ ส่งเสริมให้ชุมชนและชาวสวนยางพารามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ และเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของตนเอง

ผลการศึกษาพบว่าสภาพเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของผู้คนในลุ่มน้ำท่าเส็บสงขลา โดยเฉพาะ ชุมชนในช่วงก่อน พ.ศ. 2453 มีสภาพเศรษฐกิจพอยังชีพตามแบบสักดินา มีวิถีการผลิตแบบดั้งเดิมคือ ทุกขันตอนการผลิตตั้งแต่การไถ บีบคำ เก็บเกี่ยว อาศัยแรงงานคน สัตว์เลี้ยง และน้ำฝนเป็นสำคัญ ควบคู่ไปกับการใช้เครื่องมือในการทำนาที่ไม่สับซับซ้อน เช่น ได คราด จบ เสียม ซึ่งบางส่วนเป็น ของที่ทำขึ้นเอง บางส่วนซื้อจากท้องถิ่nlุ่นไกเลียง โดยมีจุดมุ่งหมายในการผลิตเพื่อบริโภคภายใน ครอบครัวเป็นสำคัญ อาจมีการแลกเปลี่ยน ซื้อขายกันบ้างเล็กๆ น้อยๆ เพื่อให้พอเพียงในสิ่งจำเป็น เท่านั้น ส่วนการค้าขายแบบเศรษฐกิจการค้าตามระบบทุนนิยมจะปรากฏให้เห็นในชุมชนสังคมเมือง โดยเฉพาะเมืองท่าข้ายะ dele เช่น เมืองสงขลา แต่การค้าด้วยของระบบทุนนิยมจะเป็นไปอย่างเชื่องช้า ไม่ เกิดนายทุนอิสระ เพราะกำไรจากการค้าขายไม่ได้นำมาผลิตช้า แต่ดำเนินไปเพื่อรักษาระบบสักดินาให้คง อยู่อย่างมีสักดิศรีมากกว่า สำหรับวิถีชีวิตของชุมชนจะอยู่ตัวระบบสักดินา ถูกขูดดึงผลผลิตส่วนเกินใน รูปของการเกณฑ์แรงงาน เสียส่วนของอากร ให้กับรัฐและถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ารั้ว เอาเบรียบ นอกจาก นั้นรัฐยังจะใจละทิ้กการดูแลทุกๆ สุขของชุมชน ทำให้พากเพียรที่จะรวมตัวกันเพื่อข่วยเหลือตัวเอง มี ความเกื้อกูล และเอื้ออาทรอต่อกัน ตลอดจนร่วมกันสร้างเครือข่ายเพื่อป้องกันและพิทักษ์วิถีและทรัพย์สิน ของกันและกันมากกว่าจะฟังคำจากรัฐ

สภาพเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของชุมชนและชาวสวนยางพาราในช่วง พ.ศ. 2453-2500 เริ่ม เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบทุนนิยม โดยชุมชนเริ่มหันมาผลิตข้าวเพื่อขาย ในขณะที่ผู้คนที่อยู่ในบริเวณ เดิมเข้าหรือพื้นที่สูงเริ่มหันมาปลูกยางพาราเป็นอาชีพเสริม การที่ชุมชนและชาวสวนยางพาราเริ่มผลิต ข้าวและยางพาราเพื่อขาย ทำให้ตลาดและเงินตราในระบบทุนนิยมเริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของ ผู้คนมากขึ้น แต่ส่งผลกระทบต่อผู้คนในท้องถิ่nlไม่มากนัก เพราะชุมชนและชาวสวนยางพาราไม่ได้

เปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิต คงใช้การผลิตแบบดั้งเดิม ให้แรงงานในครอบครัว สัตว์เลี้ยง เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต ต้นทุนการผลิตจึงต่ำ ขายผลผลิตไม่ขาดทุน ประกอบกับทรัพยากรในห้องถังมีความอุดมสมบูรณ์สูง สามารถหล่อเลี้ยงการดำเนินชีพของผู้คนในห้องถังได้อย่างดี ระบบเงินจึงยังไม่เข้ามาทำลายความสัมพันธ์ที่ดีงามของวิถีชีวิตแบบเดิม ดังนั้นระบบทุนนิยมที่เริ่มก่อตัวขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสภาพเศรษฐกิจของคนเหล่านี้ไม่นักนัก

ในช่วง พ.ศ. 2500-2539 สภาพเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของชาวนาและชาวสวนยางพารา ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย ทั้งนี้เกิดจากข้าวนาเปลี่ยนเป้าหมายการผลิต จากการผลิตข้าวเพื่อบริโภค มาเป็นเพื่อการค้าขายอย่างแท้จริง ในขณะเดียวกันชาวสวนยางพาราได้เปลี่ยนเป้าหมายการผลิตจาก เพื่อเป็นอาชีพเสริมมาเป็นอาชีพหลักโดยการปลูกพืชเชิงเดียว ทำให้ระบบทุนนิยมแทรกตัวเข้ามาในชุมชนอย่างรวดเร็ว ควบคุมเป้าหมายการผลิต ปัจจัยการผลิต ให้เป็นไปตามความต้องการของตลาด ส่งผลกระทบต่อชาวนาและชาวสวนยางพาราอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเมื่อข้าวนาและชาวสวนยางพารา ผลิตเพื่อขายอย่างจริงจัง จะต้องเร่งเพิ่มปริมาณการผลิตของตน เพื่อให้มีเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน อย่างเพียงพอ โดยปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิต ซึ่งต้องใช้เงินซื้อหาทั้งสิ้น ไม่ว่ารถໄด ปุ๋ย พันธุ์พืช หรือยากำจัดศัตรูพืช ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เมื่อพวกราคาต้องการซื้อปัจจัยการผลิตและขายผลผลิต ของตน จะถูกพ่อค้าใช้ระบบกลไกตลาดเอารัดเอาเปรียบ ขายปัจจัยการผลิตในราคากลางๆ แต่กราดราคากลางให้ต่ำลง จนชาวนาและชาวสวนยางพาราต้องจำใจขายสินค้าราคาต่ำกว่าที่ควรจะเป็น จนบางครั้งต้องขาดทุน และเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ สร้างความเสียหายแก่ผลผลิตของตน ผู้คนเหล่านี้จะประสบความทุกข์ยากอย่างยิ่ง เพราะไม่สามารถพึ่งพิงทรัพยากรในห้องถังได้อีกต่อไป เนื่องจากระบบบินิเวศที่สมบูรณ์ ในห้องถังถูกทำลายลง เพราะชาวนาและชาวสวนยางพาราใช้ปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืชอย่างไม่ระมัดระวัง ดังนั้นเมื่อข้าวนาและชาวสวนยางพาราประสบปัญหาขายผลผลิตได้ราคาต่ำจนขาดทุน หรือเกิดภัยธรรมชาติ จะเกิดปัญหาในการหาเงินมาซื้อหาสิ่งของอุปโภคบริโภค หรือผลิตชำรุดในปีต่อไป ซึ่งนำไปสู่ การเกิดภาวะหนี้สินขึ้นในที่สุด นอกจากนี้ระบบเงินตราดังทำลายความสัมพันธ์ที่ดีงามในห้องถัง เพราะผู้คนสามารถใช้เงินซื้อหาแทนการขอความช่วยเหลือกันดังเช่นในอดีต วิถีชีวิตของคนจึงเปลี่ยนไปจากชีวิตที่เคยอยู่อย่างเรียบง่าย ผ่อนคลาย ไปสู่ชีวิตที่สับสน ต้องดิ้นรนตลอดเวลาเพื่อหาเงินมาใช้จ่าย ในครอบครัว และนำร่องหนี้สินที่เกิดขึ้น หลังจากทางผู้ผลิตเพื่อย้ายอย่างแท้จริง

Abstract

The objective of this research is to study the impact of rice and rubber on the economy and society of the planters in the Songkhla Basin from 1896-1996. This study also looks at the impact of the factors, both in and outside the country, that affect production development, relation of production, consumption and purchasing. It also focuses on the problems caused by rice and rubber production.

The study finds that before 1910, the economy and the way of life of the peasants in Songkhla Basin took place under a feudal system. The farmers used the old traditional production processes. They depended on natural sources and primitive tools. The purpose of growing rice was mainly for family consumption, not for sales. Commercial trading under the capitalism system occurred very slowly. There was no capitalist since the profits were used for supporting the feudalism, not for regenerating the cost of production. The peasants' lives under feudal system were torturous. They were tyrannized and requisitioned by the government. Thus, they had to form a community cooperation to protect themselves.

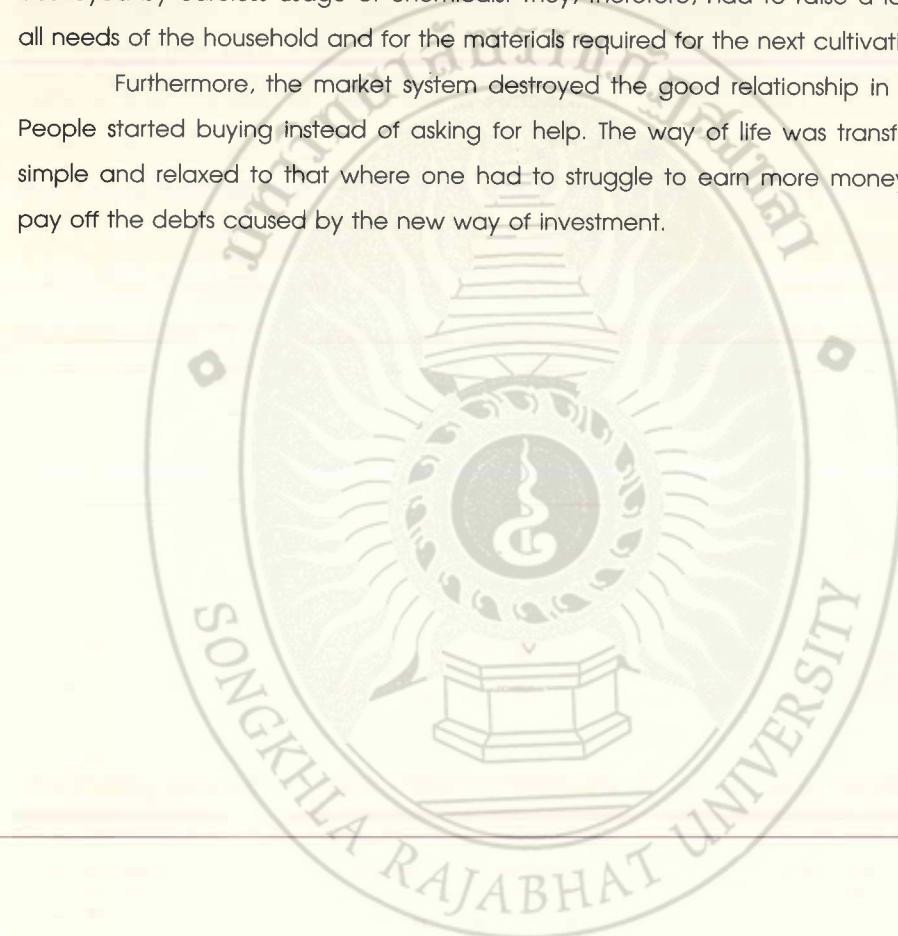
Between 1910-1957, the economics and lifestyles of rice and rubber planters were changing. The rice planters began to grow rice for trade while those who stayed on the higher land began to plant rubber trees as their secondary occupation. However in the beginning, trade and capitalism did not affect peoples' lives to any great extent. The peasants still used the old, low-cost means of production such as in-house labour and animals for farming. Low-cost production, combined with the fact that natural resources were still in abundance, protected the peasants from being severely affected by the newly introduced capitalism.

Between 1957-1996, the economic and social conditions of the lives of the rice and rubber planters changed dramatically. For the rice planters, the explicit change was the alteration in their way of life, from self-sufficiency through rice production to pure production for trade.

Meanwhile, the rubber planters shifted from planting as their second occupation to the main one. The change encouraged capitalism to enter fully into the community. The market was run by an invisible hand and the way of life of the rice and rubber planters was

widely affected. Accepting that the aim of production is for trading, the planters have increased their production capacity by purchasing new means of production technology, for instance, tractors, insecticides and chemical fertilizer. This new investment cost more money, while, when they offered the products to the markets, merchants used the market system to take advantage of the planters by purchasing the goods at a lower-than-market price. When natural perils arose, the planters would lose out and have no budget to produce rice in the next season. They could no more depend on the local natural fertility for it was destroyed by careless usage of chemicals. They, therefore, had to raise a loan to purchase all needs of the household and for the materials required for the next cultivation.

Furthermore, the market system destroyed the good relationship in the community. People started buying instead of asking for help. The way of life was transformed from the simple and relaxed to that where one had to struggle to earn more money to live and to pay off the debts caused by the new way of investment.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยขึ้นี้ได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายๆ ท่าน โดยเฉพาะ ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาดสุภา อาจารย์ที่ปรึกษา ได้กรุณาริการให้คำแนะนำและช่วยเหลืออย่างดี ตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งเสร็จเรียบร้อย ศาสตราจารย์ ดร.แรมสุข นุ่มนนท์ ศาสตราจารย์สุธิวงศ์ พงศ์โพธิ์ ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ ศาสตราจารย์ ดร.อานันท์ กานุจันพันธุ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชุลิพร วิรุณหะ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล ทรงประเสริฐ รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ ดร.ขยันต์ วรรธนะภูติ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองศาสตราจารย์ ม.ร.ว.อคิน ราพีพัฒน์ รองศาสตราจารย์ ลงบ ลงเมือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรอนงน เง่าธรรมสาร ได้วิจารณ์และให้คำแนะนำเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณวารุณี โอลิการ์มย์ คุณจุฑามาศ ประมูลมาก คุณธัญญา รัตน์ สามัคติยะ คุณอัมพิกา สวัสดิวงศ์ คุณกาญจนิน พุทธิ คุณราณี ศรีสวัสดิ์ คุณปราโมช แก้วลักษ์ คุณธรรมชาติ เพิงหวาน คุณธรรมรงค์ อุทัยรังษี คุณสมคิด ทองสง คุณเบญจวรรณ บัวขวัญ คุณบุญมี แบนจันทร์ คุณเบญจมาศ ตีระมาศวนิช คุณสุพัตรา วุฒิเรืองกุล คุณอรุณี ขุนดุรีะ อาจารย์ประเวศ ก่อเกียรติศิริกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบูรณ์ คงกับพันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ฤทธาภิรมย์ คุณนิสัย พุมแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดใส ขันติวรพงศ์ และรองศาสตราจารย์ประพันธ์ เท lokale ที่ให้ความช่วยเหลือผู้เขียนด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ยงยุทธ ชูวนิ ผู้ประสานงานโครงการที่ทำหน้าที่อย่างดีเยี่ยมจนทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณอาจารย์เพ็ญศิริ ตันไทย ภรรยา และนายอรรถพล ตันไทย น.ส.องค์อ ตันไทย บุตร ชิตา เป็นพิเศษที่ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด

ขอขอบคุณข้าวนาและข้าวสวนยางพาราทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลกับผู้วิจัยด้วย ความเต็มใจตลอดช่วงระยะเวลาการทำงาน รวมทั้งเจ้าหน้าที่หอสมุดต่างๆ ที่กรุณาริการให้ความสะดวกแก่ผู้วิจัยในการค้นคว้าเอกสารตลอดมา ท้ายสุดขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ที่ให้เงินอุดหนุนการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

กิตติ ตันไทย